

Л. АВРАМОВ

50
ГОДИНИ
БЪЛГАРСКИ ФУТБОЛ

ДОКЛАД НА ТЪРЖЕСТВЕННОТО СЪБРАНИЕ В СТОЛИЦАТА
СЪСТОЯЛО СЕ НА 10 ОКТОМВРИ 1959 Г.
ПО СЛУЧАЙ 50-ГОДИШНИНАТА НА БЪЛГАРСКИЯ ФУТБОЛ

МЕДИЦИНА И ФИЗКУЛТУРА

Преди един месец целият български народ с огромен ентузиазъм и най-тържествено отпразнува 15-годишнината на социалистическата революция у нас — нашия най-голям и най-светъл национален празник. След десетилетни героични и кървави борби, под ръководството на Българската комунистическа партия и при решаващата помощ на непобедимата съветска армия, българският народ, обединен под знамето на Отечествения фронт, въстана на 9 септември 1944 година, ликвидира завинаги монархо-фашистката власт и създаде народнодемократична държава. За трудовия български народ изгря слънцето на свободата. Работниците, селяните и трудовата интелигенция станаха за първи път истински господари на своята страна и на своята съдба. Народното въоръжено Деветосептемврийско въстание откри нова ера в развитието на България.

15 години са съвсем кратък период в историята на един народ, но какви дълбоки преобразования настъпиха у нас в икономиката, културата, в живота на хората. Как рязко пред нашите очи промени своя облик нашата социалистическа родина. Младежите до 20 години изобщо не познават, а по-възрастните смътно си спомнят старата капиталистическа България с изостанала и разнебитена икономика, без индустрия, с дребно, примитивно селско стопанство. Днес пред целия свят е изправила снага свободна, социалистическа България, с развита едра индустрия и кооперирано селско стопанство. Силно е морално-политическото единство на народа. Както отчете на VII конгрес на Партията др. Т. Живков: „Социалистическият сектор вече завоюва всички позиции в промишлеността, транспорта, строителството, търговията, кредита и селското стопанство. Капиталистическото стопанство у нас — и в града, и в селото — е вече окончателно ликвидирано. Социализмът е напълно господстваща и единствена командна сила в цялото народно стопанство“. Затова с пълно основание VII конгрес на Партията се нарича конгрес на победилия социализъм.

Героичната борба на нашия народ в строителството на социализма е съпроводена с високо себеотрицание и патрио-

тизъм, горещ ентузиазъм и непоколебима вяра в още по-светлото бъдеще на нашата родина. Затова лозунгът за изпълнението на третата петилетка в съкратени срокове, за извършване на икономически скок в нашето развитие, издигнат и обоснован обстойно в доклада на др. Т. Живков пред мартенската сесия на Народното събрание, завладя целия наш народ и се превърна в голяма материална сила, изразяваща се в мощно всенародно движение за изпълнението на стопанските задачи.

Благодарение на тези големи постижения в областта на икономиката през изтеклите 15 години народното физкултурно движение завоюва немалко успехи. През тези години, следвайки неотклонно правилната политика на Партията и нейния Централен комитет, под грижите на народната власт физкултурното движение нашироко се разви и стана масово народно движение. Вместо 170 000 физкултурници преди 9. IX. 1944 г. сега в трите спортни и физкултурни съюза членуват повече от 1 600 000 членове, т. е. 10 пъти повече. Преди освобождението ни от фашизма името на България на международното спортно поле беше неизвестно. Днес българските баскетболисти, волейболисти, борци, боксьори, шахматисти, футболисти и други с достойнство се нареждат между най-силните в Европа и света.

Проведената през тази година в чест на 15-годишнината на социалистическата революция в България младежка републиканска спартакиада бе нова крупна проява на нашето физкултурно движение, високо оценена от Партията и Правителството. Не случайно първият секретар на ЦК на Партията др. Тодор Живков заяви при закриването на спартакиадата, че социализмът и комунизмът това е златният век за разцвета на физкултурата и спорта.

Днес ние сме се събрали, за да чествуваме 50-годишния рожден ден на българския футбол. От непопулярна игра някога футболът в наши дни се превърна в завладяваща със своята динамичност и красота на движенията спорт, в изкуство, което има милиони почитатели по всички краища на земното кълбо. Без преувеличение можем да кажем, че футболът днес е най-популярната и най-разпространена не само между спортните игри, но и между всички други видове спорт. Футболът се практикува у нас навсякъде. За него говорят и младите, и старите, и в заводи, и в кооперативни стопанства, и в минните галерии, и на параходите, далече от бреговете на родината. Победата на любимия отбор дава сили на хиляди лю-

бители на този красив спорт, помага им в изпълнението на производствените планове. Футболът навлезе в много предприятия, села и учреждения, където по-рано нито един спорт не е бил познат. Благодарение на футбола навлезе в битата ни физическата култура. Много изтъкнати български спортисти, като змс по баскетбол Константин Тотев, мс по лека атлетика Стоян Славков, мс по гимнастика Стоян Коев, мс по ски Георги Варошкин и много други са започнали своята спортна кариера, запознавайки се най-напред с футболната игра.

Коя е причината за популярността на футбола? Защо непрекъснато расте броят на практикуващите играта футбол? Защо се препълват трибуните на стадионите и игрищата? Безспорно една от причините е тази, че футболната игра е твърде оригинална и разнообразна. Големият терен за игра предлага възможности за множество комбинации, зрителите се наслаждават на интересни моменти, където рядко се повтарят едни и същи положения. Всеки нов момент от играта предлага нови и нови естетически наслади както за играчите, така и за зрителите. Големият игрище дава възможност на много зрители едновременно да наблюдават уменията на футболистите. Борбата се води непосредствено лице срещу лице и всеки има възможност да премери силите си със своя противник.

Макар че в сравнение с класическите спортни дисциплини футболът е твърде млад спорт, неговата поява и развитие имат вече почти едновековна история.

Родината на играта футбол е, както е известно, Англия. Като година за появата на съвременния футбол се смята 1863, защото тогава той се е отделил от играта ръгби.

Историческите данни сочат, че много години преди тази дата младежите в Англия от селски села са играели помежду си игри, подобни на футбол. Целта е била топката (най-често надут мехур, в който понякога са поставяли царевични зърна за тежест) да премине през селската граница и да бъде ритана чак до кладенеца на съседното село. В градовете топката е била ритана по улиците. Не е съществувала никаква система, техника или тактика на играта. Играчите са си служили с крака и ръце, без да спазват каквито и да било правила. Не е имало съдия. Едва по-късно се създали местните обичаи, традиции и др.

Първите писмени правила на играта са били изработени през 1862 г. На следващата година се учредил Международният Боорд, който утвърдил правилата. Понеже съществува-

щото дотогава различие в правилата създавало пречка за разширяване броя на състезанията между отделните отбори, установяването на единни правила било голям гласък в развитието на футбола. Международният Боорд, чието седалище е в Лондон, остава и до днес единственият орган, който може да изменя и допълня правилата на играта футбол.

Първите зачатъци на футболната игра у нас се появяват в края на XIX и в началото на XX век.

Кога точно е внесена футболната топка у нас, не е известно. Има данни, според които един от учителите във Варненската мъжка гимназия — швейцарецът Жорж де Режибус — е занимавал своите ученици през пролетта на 1895 г. У нас редица години футбол се е играл, без да се познават добре правилата на играта. Първоначално българските футболисти са научавали правилата чрез наши студенти, следващи в чужбина, или чрез отбори на чужди кораби, които са посещавали черноморските ни пристанища.

Като ученик от варненската гимназия се е запознал с правилата на футболната игра и е спортувал Васил Коларов — по-късно виден деец на българското и международното работническо движение.

На 11 април 1900 г. на първия общоюнашки събор, проведен в гр. Варна, състезанията са завършили с игрите „ритни-топка“ (футбол) и „подай-топка“ (хазена) между габровското и свищовското юнашко дружество. Играта се е ръководела от съдия.

Началото на по-системно практикуване на играта футбол се поставя в периода 1907—1909 г. През 1909 г. преподавателят в Първа софийска мъжка гимназия Стефан Наумов образувал спортен клуб, където учениците практикували с увлечение футболната игра.

Този пръв футболен отбор е имал през 1908 г. няколко състезания с отбора на немското дружество в София „Турн-ферайн“. На следващата година отборът на Първа мъжка гимназия провежда среща с отбора на френския колеж в Пловдив, която завършва с победа на софиянци.

В края на лятото на 1909 г. ученици начело със Сава Т. Киров решават да основат футболен клуб.

С образуването на първия футболен клуб през есента на 1909 г. по инициатива на Сава Т. Киров и неговите другари може да се смята, че е поставено началото на организирания футбол в България.

Футболната игра запалва сърцата на софийската трудова и учаща се младеж. В почти всички крайни квартали на столицата започват да изникват „футболни отбори“ и да се основават „футболни клубове“.

През 1910—1911 година Матинчев, Балакчиев и Павел Белчев основават „Клуб-футбол“.

През времето 1909—1913 г. футбол в София се е играл в няколко клуба: „Атлетик“, игрището на който се е намирало на мястото СДУ. В квартала около Руския паметник, който по това време е бил извън града, изникват дружествата „Развитие“ и „Ботев“. Около казармите на бившите първи и шести пехотен полк на бул. „Патриарх Ефтим“ е бил образуван ФК „Левски“. В Лозенец изниква ФК „Раковски“ и т. н.

В началото на 1913 г. Сава Киров и Матинчев решават да обединяват усилията си и основават „Футбол-клуб 13“. Неговият устав е утвърден през месец март 1913 г.

На 12 юни 1913 г. по инициатива на Димитър Благоев (Палъ — сина на дядо Благоев) се събират управителните съвети на клубовете „Ботев“ и „Развитие“ и решават да се обединят, приемайки името „Славия“.

По това време футболът намира свои привърженици и в други градове на страната. Основават се футболни клубове във Варна (дружество „Спортист“ — 1910 г.), в Пловдив, Плевен и др. Футболът се практикува до Първата световна война в градовете Бургас, Сливен, Разград, Попово и др., без обаче да са били изградени там футболни клубове.

На 27 юли 1913 г. в София се е състоял първият мач за „първенство“ между „ФК 13“ и „Славия“. Победил отборът на „Славия“ с 1:0.

По това време футболът у нас е бил много примитивен. Състезанията не са били играни съобразно с изискванията на международните правила, защото те не са били познати на повечето от играчите и даже на съдиите. Само 1 екземпляр от правилника, и то на английски език, е притежавал Матинчев, който посещавал всички състезания и при спор се е справял с правилата. Разбира се, не липсвала субективност и поради това често състезанията не са завършвали. Много години футбол се играел на празните места и поляни, без треньори и средства, така както всички ние сме практикували футбол по софийските махали преди 9. IX. 1944 година.

Както създадените в края на XIX в.: гимнастическият съюз „Юнак“, колоездачният съюз, тенис-клубовете, туристическият съюз жокей-клуб и др., така и първите футболни клубове под натиска на буржоазната управа се превръщат в средища за шовинистическо възпитание и милитаристична подготовка на населението и главно на младежта.

Наред с развитието обаче на буржоазните спортни клубове у нас се създава и развива работническо, младежко прогресивно спортно движение, което работи под ръководството на БРСДП (тесни социалисти), свързано с борбите на работническата класа и нейната младеж.

В края на 1908 г. към квартал „Захарна фабрика“ под ръководството на видния работнически трибун Петко Напетов се образува работническо гимнастическо дружество, което е било създадено със съгласието на Софийската партийна организация и което практикувало футбол.

Първата световна война (1914—1919 г.) настъпва в момент, когато българският футбол е в своя зародиш. Спортните клубове по това време са още неукрепнали и почти преустановяват своята дейност. Деятели на новосъздадените спортни клубове отиват на фронта, където някои от тях загиват, например Д. Благоев и др. Преустановява се образуването на нови клубове, състезания почти не се провеждат. Някои клубове се разпадат. Младият български футбол има едва забележими признаци на живот.

Непосредствено след свършване на войната футболните клубове възобновяват дейността си. Повсеместно в страната се изграждат нови клубове. Футболната игра все повече се разпространява.

От есента на 1918 до 1920 г. основаването на спортни клубове в страната се извършва в по-широки размери. Постепенно, макар и много плахо и бавно, футболът си пробива път и намира привърженици и в селата.

В периода до Световната война се провеждат първите официални футболни състезания. От 1912 до 1914 г. се провеждат редица състезания, в които „Футбол-клуб 13“ побеждава с чувствителен резултат всички останали отбори.

През 1919 г. в гр. Варна се е състоял първият междуградски мач у нас между най-силните отбори тогава — „Славия“ — София и „Тича“ — Варна. Състезанието завършило с победа на домакините с 3:0.

За първата международна среща на нашите футболисти се счита тази, състояла се през 1912 г. в гр. Лиеж (Белгия),

където следващите в местния университет българи образували футболен отбор. Участвайки в университетския турнир, те победили отбора на гръцките студенти с 11:0, след равен мач с испанските студенти загубили от отбора на английските студенти с 0:1.

Периодът 1918—1921 г. се характеризира със значителен подем на футбола в цялата страна. Футболът вече се е утвърдил като популярна игра. Провеждат се много срещи в цялата страна. В този етап разгърналото се движение за изграждане на футболни клубове и значително увеличените състезателни прояви довеждат до прерастването на футболната игра в спорт. Съществува вече, макар и несистемна, учебно-тренировъчна работа с отборите. Изграждат се на някои места юношески и детски отбори, утвърждават се основните правила на играта, повишена е техническата и тактическата подготовка на отборите. Въпреки разрастването на състезателните прояви първенства по това време не се провеждат.

Създаването на футболни клубове в цялата страна поставя за разрешаване проблема за централизирането на футболните прояви.

Опитът на другите буржоазни страни в организиране на футболни лиги се пренася и в България и в 1921 г. се създава Софийската спортна лига. В нея влизат 11 клуба. В същата година се основава в Плевен Северобългарска спортна лига, в която участвуват 13 клуба.

През месец август 1922 г. поради несъгласие с някои решения на Управителния съвет на лигата от нея се отделят едни от най-силните клубове начело с „Левски“, които образуват Софийски спортен съюз.

След разделянето спортният живот в София не върви и лигата и съюзът се сливат на 19 септември 1923 г., като образуват Софийската спортна федерация. В нея влизат около 20 клуба.

През 1923 г. се образуват в различни места на страната: Сливенска спортна федерация, Русенски спортен съюз, Югоизточна спортна лига и Югозападна спортна лига.

Паралелно с образуването на спортните федерации започва по-организирано провеждане и на спортните състезания. Провежда се футболно първенство на София през 1921 г., което се спечелва от „Славия“, следван от „Левски“ и „Футбол-клуб 13“. Подобни първенства се провеждат и през 1922 и 1923 г. Въпреки много футболни срещи българският футбол, ограничен в рамките на страната, е на ниско ниво.

Успоредно с образуването на спортни федерации и организиране на първенства в тях се създава спортният печат и излиза първата спортна литература.

Първата книга за футбола е издадена през март 1919 г. от спортния клуб „Река Тича“ — Варна. Тя представлява популярен исторически очерк за футбола със сведения за футбола в Англия, Франция, Русия и други страни, съдържа правилата на играта футбол (сверени и с руския оригинал), както и упътвания за играчите от отделните постове — ръководство по футбол. От 1922 г. започва да излиза списанието „Спортен преглед“ (София), в. „Спорт“ (1923 г.) — орган на Северобългарската спортна лига във Варна, и в. „Спорт“ — илюстриран седмичник — от 1923 до 1944 г. Така се слага началото и на футболно-спортния периодичен печат в България.

През 1922 г. се изгражда първата софийска реферска сборна колегия. По-късно през 1926 г. се създава праобразът на днешната ЦФСК. За първи път у нас през 1922 г. се въвежда практиката за назначаване на платен треньор на футболен отбор.

След разгрома на антифашисткото септемврийско въстание през 1923 г. и след установяването на фашистката диктатура у нас чрез военно-фашисткия преврат на 9 юни физическото възпитание и спортът бяха използвани от реакционната буржоазия за смазването на антифашистката борба на народа ни. Веднага след въстанието през декември 1923 г. беше създадена от водачите на шпицкомандите БНСФ. Спортът започна да се използва по най-груб начин за насаждане на великобългарски шовинизъм. БНСФ стана гнездо на най-злостни фашисти, полицаи, агенти и царски министри. По нашите игрища се въведе задължително фашисткия поздрав и построяването на отборите във форма на буквата V, „виктория“. БНСФ първа стана колективен член на „Бранник“.

„Капитализмът и фашизмът — каза др. Т. Живков в своята реч при закриването на тазгодишната спартакиада и фестивал — задушаваха стремежа на народа към култура, преследваха и жестоко наказваха всяка прогресивна и демократична проява, издигаха хиляди препятствия за ограничаване на физкултурното движение и художествената самодейност на масите. Фашизмът се боеше от масовото развитие на физкултурата и художествената самодейност, защото те издигаха съзнанието на народа, повишаваха неговия борчески дух за свобода и социални правдини.“

Във федерацията липсваше каквато и да е система за физическо възпитание. Застъпваше се главно футболът. Гимнастиката изобщо не се споменаваше, а атлетиката едва крещеше. В цялата страна нямаше нито един отговарящ на изискванията стадион.

Изграждането на БНСФ съдейства, от една страна, за осъществяване на централно ръководство и контрол на футбола в страната, а от друга страна, доведе до монополизирание на спорта от държавата и използването му за постигане на политическите цели на българската буржоазия.

Футболът стана средство за пряко въздействие върху възпитанието на българската младеж, а футболните клубове — място за провеждане на профашистката политика на правителството.

Но трябва да подчертаем, че футболът, независимо че е пренесен у нас от синовете на управляващата буржоазна класа и че ръководството се намираше в ръцете на представителите на буржоазията, бързо се възприема от учащата се и трудовата младеж и се превръща от средство за развлечение на мамините синчета в популярен народен спорт. Основната членска маса във футболните отбори беше по произход, по разбиране и настроение пролетарска. Така например в този период клубовете „Спортист“ — Варна, „Ботев“, „Славия“ и др. от София са били съставени изключително от деца на трудещите се. Редица от основателите на футболните клубове и деятелите в тази област са били с прогресивни разбирания.

Известно е, че основоположникът на социализма в България Д. Благоев активно подпомага дейността на футболния клуб „Славия“. След написването на устава на клуба Д. Благоев изцяло го преработва и коригира. Признателните спортисти го провъзгласяват за почетен председател.

По-късно през 1915 г., когато игрището на „Славия“ е било определено за строеж на църква, Благоев като народен представител написва писмо до общинския съвет, с което съдействува строежът да не бъде извършен на това място. В знак на голяма признателност към помощта на Д. Благоев през 1922 г. Общото събрание на „Славия“ решава игрището да носи неговото име.

Характерно за развитието на футбола в България през този период е, че множеството махленски футболни клубове, възникнали като реакция против казионните буржоазни

спортни клубове, остават извън обсега на управляващата буржоазна класа, под влиянието на нашата Партия.

Развитието на футбола след Световната война, масовите размери, които вземат футболните прояви, обръщат вниманието на буржоазната държава. Управляващата класа, виждайки организирана във футболните клубове значителна част от младежта и боейки се от тях, изисква те да бъдат „неутрални“, т. е. под тази форма да се отвлеча младежта от обществения живот, от политиката. Тази „неутралност“ се отразява и в уставите на клубовете.

Скоро след тежкия удар, който Партията понесе през 1923 г. след потушаването на въстанието, тя отново се зае за създаването на работническо спортно движение. През 1926 г. в София се създава работническо спортно дружество „Развитие“. За изграждането на единно ръководство на работническото младежко спортно движение се създават централни и окръжни комисии към комунистическия младежки съюз; работнически спортни съюзи в големите центрове на страната и Централен работническо-селски спортен комитет за страната. В цялата страна се изграждат гимнастически групи и чети „Спартак“. Постепенно и почти неусетно сред четите си пробива път и модерният спорт — футболът. Най-напред е застъпен в Банишорската и Лозенската чета. Провеждат се и футболни състезания както между спартаквите чети, така и между футболните отбори на „Спартак“ и буржоазните клубове.

Има множество факти, които говорят, че отделни партийни дейатели и ръководства правят опит да организират секции и футболни отбори към партийните организации. През 1923 г. по инициатива на група социалисти се основава спортен клуб „Надежда“ в гр. Оряхово. Под ръководството на няколко комсомолци бива изграден и „Червеният тим“ във Варна, наречен така поради пролетарския произход на основателите и членовете му. Под влияние на Партията са били и редица спортни клубове в София: „Раковски“ — кв. Лозенец, „Ботев“ и „Слава“ — кв. Коньовица, и др.

Редица основатели на футболни клубове и дейатели са били с прогресивни разбирания — Н. Ницов и Ст. Тончев — Варна, Б. Шаранков, М. Кирчев — София и Д. Дондов — Варна, емигрирали в СССР по-късно, и много други.

През годините 1931 — 1932 в Пловдив по инициатива на Партията се създават пролетарски клубове „Победа“ (в Съдийския квартал), „Тракиец“, „Борислав“, „Слънце“ и др.

Създаден е Окръжен спортен комитет, начело на който застава комунистът и изтъкнатият спортен деятел К. Живков. В буржоазните клубове действуват силни комунистически групи.

Особено силно бе влиянието на Партията в спортен клуб „Ботев“, чиято дейност се направляваше от партийни функционери, работещи под ръководството на Кирил Николов (Боката) като представител на ЦК на БКП. Полицията е правила не един път опит да вмъкне в ръководството на клуба фашизирани елементи, но винаги безуспешно.

Като не може да се справи по друг начин, директорът на полицията издава заповед през 1937 г. за разтурване на ръководството на спортен клуб „Ботев“ като неблагонадеждно въз основа на чл. 16 от фашисткия закон за дружествата. От управителния съвет се изгонват Г. Стоянов, Г. Павлов, Л. Кралев, Н. Хижев, Ас. Стоименов и др. Ръководството на клуба се поверява на тричленка начело с Инджев — началник отдел в дирекцията на полицията.

Засилената дейност на БКП (т. с.) за спечелването на спортуващата младеж дава отражение и в дейността на лигата. В заседанието си от септември 1921 г. Управителният съвет на Софийската спортна лига е определил датата 2 октомври за спортен ден в полза на гладуващите работници в Русия.

Създадената в края на 1923 г. Българска национална спортна федерация започнала подготовка за организиране на футболно първенство за цялата страна. Били определени първенци в окръзите, които играели помежду си по системата на елиминирването и излъчвали държавния първенец. По това време започват и международните футболни срещи. През юни 1923 г. в София гостува известният румънски футболен отбор „Трикольор“ — Букурещ, който е играл три мача със „Спарта“, „Левски“ и „Славия“.

Срещите с отборите от чужбина, в страната и извън нея, помагат твърде много за напредъка на българските футболисти. Обмяната на опит с чуждестранни отбори обаче се съсредоточава главно в столицата. Гостуващи от чужбина отбори рядко били изпращани в провинциалните градове.

Въпреки жестокия терор на фашистките правителства революционният подем на антифашистките сили у нас растеше и заедно с това се увеличаваше армията на прогресивните спортисти. Невиждана манифестация на симпатиите, любовта и привързаността на българските спортисти към съветските си братя представлява първото гостуване на съветските

спортисти от ДСО „Спартак“ и посрещането, което им бе устроено въпреки терора на фашистката полиция. „Спартак“ гостува за първи път у нас през 1940 г. Той игра две състезания и ги спечели убедително с 6:1 срещу „Славия“ и със 7:1 срещу градския съвет на София.

Съветските футболисти показаха високо техническо и тактическо майсторство. Те демонстрираха непозната за нас по онова време висока класа на съветската футболна школа. Буржоазният вестник „Спорт“ от август 1940 г. писа: „Човек се възхищава от съвършеното произведение на изкуството, а играта на съветските футболисти напомня нещо подобно. Малко е да се каже, че всеки играч бе на своето място. Струва ти се, че постове в отбора са определени в точно съответствие със способностите на всеки играч. Това, разбира се, не пречеше 11 души в отбора да работят и да мислят така задружно, шото се създава впечатлението, че на футболния терен действа един организъм.“

Първите срещи със съветските футболисти за онова време бяха голямо обществено-политическо събитие. Това бяха първите представители на спортната младеж на великия Съветски съюз, които пристигнаха на официално посещение в нашата страна. В деня на идването на скъпите гости трудещите се от столицата дълго време преди пристигането им запълниха всички улици от покрайнините до хотел „Славянска беседа“. Цяла София се беше стекла, за да приветства съветските спортисти и в тяхно лице нашия брат и покровител — Съветския съюз. Работниците напуснаха работа, занаятчиите и търговците затваряха магазините. Въпреки усилените полицейски кордонни хилядното множество с „ура“, ръкопляскания и букети цветя приветства съветските спортисти. Това бе един голям и радостен празник за трудещите се от София, който говореше ясно за настроението на софийските трудещи се. Пристигаха хиляди приветствия от цялата страна. Идваха делегации от всички краища на страната, за да приветствуват скъпите гости. Подаръци, поздравни и телеграми се сипеха от всички страни. Нито полицията, нито пожарникарите бяха в състояние да попречат на народа да изкаже своята голяма любов и преданост към великата страна на социализма.

Играта на московските футболисти предизвика възхищение в спортните среди у нас. Всички без изключение признаваха високата класа на демонстрирания футбол, съвършената техника на отбора, отличната физическа подготовка и осо-

бено новата схема в разположението на играчите. „Спартак“ демонстрира игра с трима защитника, невидана дотогава у нас и в Европа. Двете състезания на съветските спортисти оставиха дълбоки бразди в нашия спортен живот. Московските спартаковци посочиха още тогава пътя, по който трябва да се развива футболът у нас.

За голямо съжаление буржоазните ръководители не се поучиха от играта при гостуването на съветския „Спартак“. Наистина някои отбори възприеха новата схема на съветските футболисти — спортен клуб „Ботев“, „Славия“, „ФК—13“, „Шипка“, а по-късно и ЖСК се опитваха да я прилагат, но липсата на подкрепа от страна на спортните ръководства не даваше възможност да се използва напълно съветският опит.

Скоро настъпиха годините на хитлеристкото нашествие в Съветския съюз. Втората световна война все повече се разширяваше. Нашата страна беше окупирана от Германия. Фашистският терор заливаше градове и села. Народната борба растеше, увеличаваха се редиците на партизанските отряди.

Прогресивните спортисти във физкултурните и спортните организации подпомагаха Партията в подготовката и провеждането на новия курс — борба срещу монархо-фашизма и хитлеристките окупатори и подготовка на въоръжено въстание.

Прогресивните спортисти оказаха ценна помощ на Партията и на РМС в борбата срещу монархо-фашизма и хитлеристките окупатори, като се вляха в антифашисткото народно движение. Те неуморно разобличаваха антинародните прояви на фашистката организация „Бранник“, предпазваха младежта от фашизиране, спъваха навлизането на буржоазните спортни организации в „Бранник“ и превръщането им в негови колективни членове.

Много прогресивни народни спортисти преминаха в партизанското движение, други укриваха партизаните от фашистката власт, подпомагаха партизанските части и т. н. Само от редовете на спортния клуб „Шипка“ — Пловдив, където влиянието на Партията и РМС беше много голямо, излязоха 60 партизани, от които 47 загинаха геройски при боевете на отряд „Антон Иванов“. В затворите, по лагерите и партизанските части прогресивните спортисти проявиха героизъм и самоотверженост, като громиха врага и твърдо понасяха тежките изпитания, на които ги подлагаха фашистките правителства. В съпротивителната борба срещу фашизма паднаха

видни народни спортисти, като Н. Шопов, К. Николов (Боката), К. Николов (Странджата), Н. Лъсков, А. Войков и стотици още герои.

Лишени от широка народна подкрепа, не опирайки се на научна система, фашистките спортни организации не бяха способни да подготвят спортисти и отбори с високи спортни постижения, които да представят нашата страна на международната арена. През този период България не участва в много международни срещи, а там, където участва, се представя с малки изключения лошо. Изолирани и по-скоро като резултат на усилията на надарени спортисти, на твърдата воля и дух, присъщи на българите, са изолираните успехи на българските футболисти. Националният тим спечели балканската купа през 1932 и 1935 г. България бе на последно място в Европа по отношение развитието на футбола.

За отношението на буржоазната власт и на фашистките спортни ръководители към нашия представителен футболен отбор и за настроенията сред състезатели са твърде характерни някои изказвания на наши изтъкнати от това време футболисти, изнесени на времето в пресата.

Борис Габровски писа — ... „искат от нас победа, разчитат на духа ни. Духът ни е бил винаги силен, но не е всичко само в духа. Искат се сили, а тези сили не се получават изневиделица. В 1932 г. в Белград победихме всички наред и се върнахме с купата в София. Днес половината от националите са безработни. Какво може да се иска повече от нас“.

Н. Николов — „Аз съм един от най-старите играчи в нашия национален тим. Славата на футбола е временна, измамлива, а последните тежки. Затова преди всичко изпъкват грижите за насъщния хляб. Ние сме обезверени от много напразни обещания. Ние се чувстваме онеправдани и подиграни. Половината национали са като замаяни през зимата, без работа и никой не помисля за тях. Знаем кога ще се сетят, когато дойде мачът в Прага... за да ги забравят веднага след това.“

За позорното поражение в Мадрид си спомня с горчевна и състезателят Иван Моканов: „Пътувахме с влак III класа в продължение на няколко уморителни денонощия. Преди тръгването няхахме подготовка. Националният отбор нямаше треньор. Играчите спяха по домовете си, без режим и системни грижи. Никакви предварителни проучвания за противника и за терена, на който ще играем.“ В открито писмо

до всички вестници през 1933 г. играчите от националния отбор обвиниха ръководителите на федерацията, че мачът в Мадрид е бил уреден за лични техни изгоди.

На това срамно положение в областта на футбола се тури край едва на 9 септември 1944 година, когато политическата власт у нас бе изтръгната от ръцете на капиталистическата буржоазия, на експлоататорското монархо-фашистко малцинство и премина в ръцете на граматното мнозинство от народа, на трудещите се от градове и села при активната и ръководна роля на работническата класа и нейния комунистически авангард. С това се тури начало на бързия и невидан в историята стремителен възход на физкултурата и спорта в току-що освободената ни родина.

Непосредствено след 9 септември 1944 година още в Програмната декларация на Първото отечественофронтовско правителство се поставяше задача пред новото физкултурно движение да се развива на научни основи. Необходимо бе да се измени и съдържанието на физкултурното движение по посока на превръщането му в масово народно движение. В това отношение то се ръководеше от указанията на Г. Димитров, изказани на 17 декември 1944 година в Москва: „Българската физкултура и спорт трябва да се издигнат на възможно най-голяма висота като източник на народно здраве, сила и работоспособност и като един от факторите на нашата народна отечественофронтовска демокрация.“

Започва се упорита практическа и идеологическа борба с остатъците на разбитото фашистко спортно движение, която завършва с разгонването на фашистките ръководства от спортните организации. Спортните клубове се обединиха в мощни универсални физкултурни спортни организации — създаде се държавен орган, чиято задача беше да провежда държавната политика в областта на физкултурата и спорта. Физкултурата и спортът започнаха да се изграждат на основата на единствено правилната съветска научна физкултурна система, изградена върху известните три основни принципа: всеостранност, приложимост и здрава целенасоченост.

15 години свободен живот в нашата социалистическа страна блестящо потвърдиха мислите на Маркс, че само в социалистическото общество може да има всеостранно, хармонично изграждане на човешката личност. Успехите на физкулту-

рата и спорта в Народна република България са известни днес във всички континенти в света.

В годините на народната власт, под непрестанните грижи на Партията и Правителството, заедно с другите видове спорт бележи голям успех и футболът, който стана любима игра на трудещите се от градове и села, истински народен спорт. Футболът заема днес най-видно място в системата на физическото възпитание у нас и е най-масовият спорт от всички видове спорт, застъпени в БСФС.

В страната ни няма физкултурен колектив без футболен отбор. В първенството на Републиката, в турнира за купата на съветската армия, в юношеското, пионерското, селското и в различните други турнири и първенства вземат участие ежегодно няколко стотици хиляди футболисти.

С гордост ние четем в много чуждестранни вестници и списания изказвания на специалисти от цял свят, че в България се играе модерен футбол. Много от тях слагат българския национален отбор в десетте най-добри футболни отбора в Европа. Българският национален отбор спечели бронзовите медали на XVI олимпиада в далечна Австралия, побеждавайки два пъти отбора на Англия. Българският юношески национален отбор спечели тази година първото място в турнира на УЕФА. Отборът на ЦДНА се класира първи на спартакиада на армиите от социалистическите страни. Българските футболисти с посещението си в Бразилия през 1958 г. са играли вече футбол на петте континента на нашата планета. Преди 9. IX. 1944 г. не е имало нито един модерен стадион, а сега имаме 294 стадиона и 2931 футболни игрища.

Работата по развитието на футбола след 9. IX. 1944 г. може да се раздели на два основни дяла — масова работа и спортно майсторство. Не е нужно да се доказва, че тези два раздела взаимно се допълват и зависят един от друг. При добра масова работа по-леко е да се работи за постигането на високо спортно майсторство и обратно — високото спортно майсторство се явява могъщо агитационно средство за привличането на нови и нови любители, т. е. за масовизирането на футбола. Основният от тези два раздела е безспорно масовата работа. Тя е основата, на която се градят всички по-нататъшни успехи. Между тези два раздела обаче трябва да има съгласуваност, трябва да се движат едновременно, тъй като изоставането на единия се отразява върху резултатите на другия.

Най-масовото първенство у нас е това за купата на съветската армия освободителка. На 8 март 1945 г. в нашата столица се състоя вълнуваща среща на софийските спортисти с пребиваващата в страната ни първа съветска комсомолска делегация. Ръководителят на делегацията др. Данилов поднесе скъп дар на българските спортисти от съветската войска. Той каза:

„От името на физкултурниците на нашата страна и специално на физкултурниците при Централния дом на съветската армия ви предавам техните горещи братски сърдечни приветии. Футболистите от ЦДКА поръчаха на нас, съветската младежка делегация, да предадем на българските футболисти тази купа с пожелание тя да бъде предавана на най-добрия футболен отбор в България. Нека нашият дар да ви напомня за искрените славянски другарски чувства на съветските спортисти към българските. Нека кристалът на тази купа ви напомня чистотата и благородството, а металът — твърдостта и неразривността на нашата дружба“. Така още през 1945 г. бе поставено началото на ежегодния футболен турнир за купата на братската дружба. В тези състезания участвуват ежегодно хиляди футболни отбори от градове и села, от заводи и кооперативни стопанства, от учреждения и училища. Турнирът за купата на съветската армия е най-масовата проява на футбола у нас и същевременно е спонтанна манифестация на привързаността на нашия народ към великия Съветски съюз, към неговата непобедима армия. Ежегодният турнир за купата на съветската армия допринесе реално за масовизирането и популяризирането на футбола, за обогатяването на вътрешния календар и за израстването на млади състезателни кадри. В градовете и селата турнирните мачове са спортни празници, които привличат на стадионите десетки хиляди трудещи се. Турнирът открива възможност за отборите от окръжните градове да се срещнат в официални състезания с първокласните ни състави. Това е един от факторите, които увеличават интереса към тези срещи. Ежегодно в турнира за купата на съветската армия вземат участие над 7000 отбора с повече от 200 000 футболисти.

Важен дял за масовизацията на играта е и футболното първенство на селските колективи. След 9. IX. 1944 г. физкултурата и спортът получиха възможност за широко развитие и в село. Преди Девети септември ние сме имали около 90 селски отбора, а сега имаме над 2000 отбора по футбол. По данни за 1953 г. в колективите на селската спортна орга-

низация „Урожай“ са били изградени 3204 секции по футбол, в които активно са вземали участие 59146 футболисти. За първи път републиканското първенство по футбол за селските физкултурни колективи бе уредено през 1950 г. В него взеха участие около 2000 отбора. Оттогава то се провежда ежегодно.

След 9. IX. 1944 г. започна да се провежда редовно и републиканско юношеско първенство. С това се даде реален израз на грижата за правилно отношение към основния проблем във футбола — да се осигури млада смяна. За първи път юношеското първенство бе проведено през 1946 г., в което взеха участие 13 отбора от цялата страна. Първият юношески шампион е „Ботев“ — Бяла Слатина, втори — „Славия“ — София и т. н. През 1958 г. между юношеските отбори са проведени 2518 състезания с участието на 105 000 юноши. Наред с тях са проведени 3039 състезания между отбори на пионерите с участието на 130 000 най-възторжени привърженици на нашия динамичен и увлекателен спорт.

Все от желанието си да се масовизира футболната игра, за първи път през тази година у нас започна провеждането на първенството на колективите от предприятия и учреждения. Това първенство също така се посрещна с голям интерес и ще окаже благотворно влияние за развитието на футбола в колективите на дружествата в градовете.

Всяка година се провеждат освен републиканските и окръжните първенства и различни други турнири, между отделни градове, за определени награди, които също така спомагат за разрешаването на тази основна задача — масовия футбол.

Верността на извода, че само на основата на масовия футбол може да се стигне до високо спортно майсторство, се потвърждава от нашата практика. Преди Девети септември, когато футболът не беше масова дисциплина, майсторството на българските футболисти беше твърде ниско. Повечето от международните срещи, които се провеждаха тогава, завършиха със загуби. И това пречеше да се създаде добро име на българския футбол. Резултатите от международните срещи на нашия отбор сега показват, че българският футбол е израснал неимоверно много, че е повишено спортното майсторство на футболистите. Това се дължи на обстоятелството, че най-добрите наши играчи сега се излъчват от хилядната армия футболисти.

За издигането на спортното майсторство на футболистите голямо значение има правилното организиране на първенствата. Първенството на страната започва през 1945 г. с излъчването на най-добрите отбори в съответната област и по системата на отстраняването те определяха крайния победител.

Почетното звание — първенец на републиката по футбол — извоюва първи отборът на софийските железничари „Локомотив“. Този начин на провеждане на първенството не съдействуваше за постоянна напрегната борба и за непрекъснато техническо и тактическо подобряване на отделните отбори. Не беше установена такава система за първенство, която да излъчи победителя чрез постоянни състезания от цялата страна. Това наложи да се учреди в края на 1948 г. постоянна републиканска група по футбол. Нейният състав беше от 10 отбора.

След реорганизацията на физкултурното движение на производствен и ведомствен принцип през 1949 г. се образува нова републиканска група с 10 отбора и две „Б“ групи — северна и южна. През 1950 г. беше създадена и група на дублиращите отбори. През 1951 г. „А“ групата беше увеличена на 12 отбора и сформирана една „Б“ група. Първенството по футбол в 1949 г. се проведе в два полусезона — есенен и пролетен. След това беше въведен пролетен и есенен, а от миналата година бе отново въведен есенно-пролетният полусезон, една „А“ група и една „Б“ група. Високото и почетно звание „републикански първенец“ са успели да извоюват от 1945 г. досега отборите на: „Локомотив“ — 1 път, „Левски“ — 5 пъти и ЦДНА, чийто отбор е съставен от най-добрите футболисти — 8 пъти.

ЦДНА участва в турнирите на клубовете — шампиони на европейските страни, където макар и да не успя на два пъти да достигне до финалите, остави отлични впечатления със своята игра. Заслужава също така да се каже, че ЦДНА е отборът, който допринесе твърде много за повишаване спортното майсторство на българския футбол.

Повишаване майсторството в отборите от „А“ група доведе до изравняване до голяма степен в класата на играта на първите ни отбори, до остро съперничество за челните места. Първото място, което години наред с лекота се завладяваше от ЦДНА, и то далече преди края на първенството, миналата година бе разрешено едва в последната среща между ЦДНА и „Славия“. Усилията на РСФ да разреши кръга на

добрите отбори постепенно се увенчават с успех. Провеждането на първенството 1958—1959 г. също така сочи, че майсторството на нашите футболисти непрекъснато се повишава. Фактът, че между третия и деветия отбор има разлика само три точки, говори красноречиво за изравняване нивото в класата на играта на първите ни отбори, за оспорваната борба за по-добро класиране.

Създаването на „Б“ група създаде голям интерес и в провинциалните градове. В почти всички отбори от „А“, „Б“ се провежда системна учебно-тренировъчна работа.

15 години след Девети септември ние можем да отчетем, че сме изпълнили в основни линии (макар и да има още много да се желае, особено по въпроса за училищата) (една от основните задачи, които стоят пред ръководителите на футбола в България — масовизацията на футболната игра. Не така стои обаче въпросът с качеството на нашия футбол.

За 20 години от 1924 г., когато за първи път българският национален отбор взе участие на VIII олимпиада в Париж, което е рождена дата на нашия „А“ национален отбор, до 1944 г. са били проведени 67 международни срещи, от които сме спечелили 18, завършили наравно 8 и загубили 41, при голово съотношение 112 към 205 в наша вреда.

За 15 години след Девети септември нашият „А“ национален отбор е провел 65 срещи, от които 20 е спечелил, 19 завършил наравно и 26 е загубил, при голово съотношение 92:105 в наша вреда.

Тук обаче трябва да се направи известна диференциация за националния отбор. От 1946 до 1950 г. за 5 години нашият национален отбор успя да постигне само 4 победи срещу Албания, Чехословакия и Унгария. През следващите години майсторството на българските футболисти значително по-раства и за периода 1952—1958 г. балансът е активен. От проведените 39 срещи нашият отбор спечели 14, завърши наравно 13 и загуби 12, при голово съотношение 62:55 в наша полза. При това през този период противници им бяха отборите на Великобритания, Норвегия, Чехословакия, Полша, ГДР, а загубите ни са от световно известни отбори: на Бразилия — 2, на Унгария — 2, на Съветския съюз — 3 и пр.

Ако вземем предвид срещите на „А“ и „Б“, младежкия и юношеския национален отбор за 15 години, то те са провели 141 срещи с 56 победи, 38 равни мача и 47 загуби, при голово съотношение 241:119 в наша полза.

Тук искам да се спра на въпроса за черногледството, което съществува у някои деятели и любители на нашия отбор. Както пролича от проведената от вестник „Народен спорт“ анкета за състоянието на футбола у нас, мнозина автори застанаха на гледището, че българският футбол се намира в криза, и апелираха да се търси изход от тази криза в докарването на треньор от чужбина, в отстраняването на много от досегашните национални състезатели и търсенето на нови млади състезатели и пр. Трябва категорично да заявим, че българският отбор не се намира в криза. Под грижите на Партията и Правителството при условията, които създава нашата социалистическа власт, спортното майсторство на нашите футболни отбори непрекъснато расте. Друг е въпросът, че темпото, с което расте това майсторство, не винаги е такова, каквото ние го желаем, че понякога то не отговаря на усилията, които се полагат за него, че би могло при правилно ръководство от страна на Републиканската секция по футбол да израсне значително по-бързо и за радост на хилядите привърженици на футбола у нас да заеме достойно място в челните редици на световния футбол.

Коя е основната причина, която не ни позволява още да вървим с бързи крачки по пътя на световната футболна слава. Това е преди всичко недостатъчната техника на нашите състезатели. Ако нашата национална единадесеторка не можа да се класира на XV олимпиада в Хелзинки, а на XVI зае трето място, ако ние не можахме да стигнем до финалния кръг на световните първенства през 1954 и 1958 г., причините за това трябва да търсим преди всичко в недостатъчната техника на нашите футболисти и по-специално на нашите нападатели. Ние създадохме солидна отбрана, направихме много за повишаване физическата издръжливост, но ние не можахме да постигнем такава техника, каквато имат най-добрите световни отбори. Ние често пъти имаме териториално надмощие, но поради липсата на завършващи удари във вратата на противника не можахме да побеждаваме.

Световното първенство по футбол през миналата година в Стокхолм ясно показва насоките на развитие на футболната игра. Палмата на първенството се взе от бразилците, които практикуваха техничен футбол. Те детронираха представителите на силовата игра, чрез която ГФР спечели първото място през 1954 г.

У някои наши треньори и деятели беше залегнало убеждението, че в техниката ние сме напреднали много и няма кой знае какво да учим. Говореше се повече за тактиката на нашите отбори, забравяйки, че тактиката е функция на техниката. Но както световното първенство, така и нашите международни срещи, особено двете срещи на националния отбор в Бразилия, показаха, че техническата подготовка на нашите футболисти в светлината на изискванията на съвременния футбол е недостатъчна. Макар и да са постигнали високо ниво, нашите футболисти значително изостават в точността на удара от дълго разстояние, изпълнението на най-разнообразни удари от различни положения във вратата, отнемането и преминаването, финтовите движения, играта с глава и др.

Поради това играта на нашите футболисти е често еднообразна, до голяма степен шаблонна и бедна по съдържание. Ограниченият технически репертоар на нападателите ни затруднява единборството им със защитниците на противника и в повечето случаи двубоят за тях завършва с неуспех.

Ние сме станали вече пословични със своята слаба резултатност. Много често владеем терена, играем почти на една врата пред противника и накрая се оказваме победени. Десетки специалисти от разни страни са се изказвали, че нашата основна слабост е прекаленото разточителство пред противниковата врата. Ударите във вратата са недостатъчни, некачествени, защото нашите нападатели не умеят да стрелят от най-различни положения, при трудна обстановка, без да обработват топката, както това правят например бразилските нападатели: Вава, Пеле, Диди, Гаринча и др.

Днес техниката във футбола без бързина е немислима. В съвременния футбол се внесоха редица нови елементи, които го издигнаха на по-високо равнище. Някои от тези елементи — висока техника, бързина, твърдост, често сменяне местата на нападателите и пр. — вече нашироко се практикуват. Отиде вече в историята бавното обработване и придвижване с топката. Сега за добрата оценка на даден отбор се съди по бързото придвижване на топката, по полвижната игра на състезателите. Скоростната техника, която се изисква от съвременния футбол, се постига с увеличаване техничния репертоар на играчите чрез по-икономично изпълнение на усвоените вече технически похвати. За да се играе модерно обаче, е нужна много добра физическа подготовка. Такава физическа подготовка, каквато практикуват съветските футболисти, се възприе вече от почти всички отбори в света.

Нашите отбори, които възприеха и възприемат всичко положително от съветските отбори, до преди 2—3 години се славеха с физическата си подготовка. Не един чуждестранен специалист се е изказвал за благотворното влияние на физическата подготовка върху нашия футбол. Това беше наша отличителна черта. Тя импонираше на темперамента на българската младеж. Затова в последните няколко години в първенствата и в международните срещи нашите футболисти се отличаваха с добрата си физическа подготовка и това беше основата, върху която се градеше играта. Напоследък обаче ясно се забелязва понижаване на тези качества у състезателите.

Огромно значение за съвременната игра имат скоростните възможности на играчите — умението бързо да се бяга, бързо и икономично да се манипулира с топката и пр. За съжаление за усъвършенстване на тези качества нашите треньори напоследък работят извънредно малко и това особено ясно проличава у по-възрастните състезатели.

Това ни задължава сериозно да се замисляме още при подбора на играчите и където е необходимо, да се дава предпочитание (при равни други качества) на едри, силни и бързи състезатели. Липсата на атлетически качества у играчите намалява техните възможности и за успешна игра с глава. Затова може често да се види как неудачно нашите футболисти играят с глава и избягват да се намесват в играта с глава при по-сложна обстановка.

Със съжаление трябва да се подчертае, че в тренировките напоследък не се спазва принципът „тежко в учението, леко в боя“. Интензивността и общата натовареност в тренировките е ниска, което довежда и до понижаване на основното качество — издръжливостта. В никакъв случай не трябва да се забравя, че когато се работи за увеличаване на бързината, силата и ловкостта на състезателите, това трябва да става на базата на общата физическа подготовка, като се държи сметка за издръжливостта.

Необходимо е да се увеличат часовете за тренировка, за да има достатъчно време и за индивидуална работа. Не е тайна, че много професионални отбори в чужбина тренират пет пъти в седмицата по три часа дневно.

Нашите треньори познават много добре средствата и методите, с които се постига и поддържа физическата подготовка. Те са доказвали, че могат майсторски да ги прилагат в тренировките и трябва да се заемат усърдно за това.

Без подобряване на индивидуалните технически и физически качества на футболистите, които в края на краищата лежат в основата при изпълнението на всеки тактически замисъл, не може да се очакват големи успехи и в тактическото майсторство.

Щом искаме да разширим района на действие на всеки играч от отбора, особено на нападателите и полузащитниците, трябва да повишаваме тяхната издръжливост. Щом искаме да повишим ударната сила на нападението чрез бързото започване на атаката, чрез уелото пласиране и мигновено изпълнение на ударите във вратата, щом искаме да преобладава нападателният стил на игра и да се увеличи значително резултатността, трябва да изискваме по-голяма бързина и техническо умение от играчите.

Всички споменати дотук слабости в техниката, бързината и физическата подготовка на нашите футболисти трябва да се премахнат чрез упорита работа в тренировъчните занятия. И тази почетна задача трябва да извършват българските треньори.

Успехите на българския футбол са успехи на нашите треньори и слабостите са техни слабости. Голяма заслуга за развитието на футбола имат такива треньори, като др. Милев, Орманджиев, Пачеджиев, Тръпков, Манолов и много други. Преодоляването на слабостите е задача на треньорите. Няма кой друг да разреши тази задача. На треньори от чужбина не можем да разчитаме. Необходимо е с по-далечна и по-близка перспектива да готвим наши, български треньори, като част от най-добрите изпратим на специализация в чужбина.

Треньорският съвет при ЛСФ нееднократно се е опитвал да привлече вниманието на треньорите от „А“ и „Б“ РФГ към работата за повишаване на техниката на състезателите. Въведоха се задължителни норми, даваха се постоянно напътствия, издаваха се нови книги за техниката, но както се вижда от постигнатите резултати, всички тези мерки се оказаха недостатъчни, за да се обезпечи решителен напредък в техниката на футболистите в групата на майсторите. Трябва ясно да кажем, че подобряването на техническите качества на нашите футболисти се възпира от недостатъчно свършените методи в тренировките на нашите първи отбори. Много треньори прилагат едни и същи упражнения, без да отчитат индивидуалните слабости на състезателите. В техническите тренировки не дават трудни упражнения, с които да се мобили-

зират състезателите и да се поражда у тях стремеж за усъвършенстване на техническото майсторство. Упражненията, които дават много треньори, имат за цел да поддържат постигнатото, а не да повишават техническото майсторство у състезателите. Много отбори от „А“ РФГ и особено тези от „Б“ РФГ не отделят достатъчно внимание за повишаване на техниката и се задоволяват с комплексни тренировки, в които техническата подготовка на състезателите изостава.

С това положение в учебно-тренировъчния процес трябва да се ликвидира.

Тренировките за техника трябва да се индивидуализират и да се провеждат не с целите отбори, а индивидуално или по групи, звена и линии. Действително това изисква много време и сили, но друг път за повишаване на техническото майсторство на нашите футболисти няма.

Особено внимание трябва да се обърне на разнообразните подавания. Нашите футболисти напоследък се увличат в игра с къси подавания на близкостоящия партньор, и то в краката му, и трудно възприемат дългите подавания, подаванията в коридор, които спомагат извънредно много за увеличение на бързината и резултатността в играта. В индивидуалните тренировки трябва да се обърне внимание на упражненията за преминаване на противника.

С умели преминавания, в които надделяваше финтът, си служеха най-добрите играчи на световното първенство (Хамрин, Скоглунд, Диди, Пеле, Гаринча, Копа). Трябва да се каже, че сполучливите преминавания на шведските крила Хамрин и Скоглунд пратиха отбора на финала, че благодарение изключителните преминавания и точното пласиране на гопката от страна на Гаринча бразилците спечелиха световното първенство. За съжаление у нас не се проявява стремежът да се усъвършенствуват тези технически прийоми на изтъкнатите футболисти. Задачата е такива ефикасни технически прийоми да се развият, да се усъвършенствуват. Те ще внесат красотата, динамиката, резултатността в играта.

Ако трябва, обобщавайки половинвековния опит във футбола, да кажем с две думи каква е нашата най-непосредствена задача, която ще ни позволи да се наредим твърдо в челото на световния футбол, това ще бъде:

Да повишим резултатността чрез подобряване на техниката и бързината. Как ще решим тази задача?

Чрез подобряване на треньорската работа. Има цяла планина от въпроси, свързани с подобряването на учебно-тренировъчната работа, които РСФ и преди всичко треньорският съвет с помощта на бюрото на БСФС трябва да решат. Трябва определено да кажем, че не само количеството на треньорите е малко, но и квалификацията им е недостатъчна. Напоследък пък се забелязва, че и трудолюбието у много треньори е спаднало и работата си те провеждат до голяма степен формално.

В провежданите тренировки от нашите треньори се чувствуват един неизбежен шаблон, еднообразие, липса на определена цел, която да се преследва в тренировката, и често пъти липса на активност и съсредоточеност при изпълнението на отделните упражнения.

Както е известно, РСФ разработи и пушна един примерен годишен план за работата на треньорите. В този план бяха поставени норми за изпитанието на футболистите. Но тези контролни норми, с които трябва да се следи успеваемостта в работата с футболистите, не се прилагат от треньорите.

Един друг въпрос, който също така извънредно смущава треньорите в тяхната работа и трябва да бъде решен правилно, е честото им сменяне. Това текучество с треньорските кадри в някои случаи се дължи на слабости, които допускат треньорите, защото някои от тях не отговарят на изискванията. Но в повечето случаи това става без причина и съвсем неоправдано.

Необходимо е също да се въведе десетобалната система за оценки на състезателите за всяка среща в първенството и международните срещи.

Час по-скоро трябва да се регламентира и осигури треньорската професия. Да се въведе ред при назначаването на треньорите, да им се помогне да израснат като всеотдайно развити личности, за да могат да изведат българския футбол до висотата на световните майстори.

Д р у г а р и, ние, привържениците на футбола, желаем да наблюдаваме по нашите футболни игрища високо технична игра, която, съчетана с добра физическа подготовка и бързина, ще издигне нашия футбол до равнището на най-добрите световни отбори. Тази техника обаче не може да се придобива, когато футболистът мине двадесет и две и три годишната си възраст. За съжаление у нас става точно така. Това е ос-

новната причина за незадоволителната техника на нашите футболисти.

У нас се пропуска възрастта от 10 до 18 години, когато младите футболисти с най-голяма лекота усвояват двигателните навици по изпълнение на техническите елементи. В разговорите, които водихме с бразилските треньори по въпроса за отличната техника на техните футболисти, те винаги ни подчертаваха, че техниката при тях се решава от масовия футбол, където децата и юношите още от ранна възраст (8—16 години) усвояват до съвършенство изпълнението на техническите елементи и когато те станат на 18 години, вече са готови да играят в представителните отбори. Бразилските треньори ни уверяваха, че такъв е бил пътят на Пеле, Диди, Гаринча, Вава, Мацола, Зото и почти всички техни футболисти.

И не случайно голяма част от играчите на бразилския национален отбор са на 18—22-годишна възраст.

У нас поради това, че в дружествата не се работи добре с младите футболисти и не се прави много, за да усвоят те техническото майсторство, подмяната на по-възрастните състезатели става обикновено с играчи, които не притежават добри задоволителни технически качества. Докато във всички страни на света, където се играе добър футбол, въпросът с подготовката и обучението на младите кадри и футболната смяна е получил разрешение, у нас това все още не е направено в задоволителна степен и ние се помиряваме с тази голяма слабост в нашия футбол.

У нас въпросът с юношите и децата не е разрешен правилно, а това значи, че РСФ и секциите по места не са решили най-важния въпрос за качественото и перспективно развитие на българския футбол.

Както масовизирането на футбола сред децата и юношите, така и учебно-възпитателната работа сред тях е далече от онова равнище, на което трябва да бъде, за да има нашият футбол солидна база сред младото поколение, откъдето да черпи ежегодно стотици хиляди млади талантиливи футболисти.

Тук трябва да кажем, че е немислимо подобряването на юношеския и детския футбол, ако той не се развива най-широко в училищата. Само средношколците са около 250 000 младежи, събрани на едно място, които са на такава възраст, която има решаваща роля за формирането на тяхната физика и изработване на необходимата техника. Ето защо, ако искаме да издигнем качеството на българския фут-

бол, трябва да създадем добри футболни отбори в училищата. За голямо съжаление този въпрос по вина и на републиканската секция, и на Министерството на просветата и културата и досега не е решен.

През последните две години се забелязва стремеж за подобряване работата с децата и юношите. В някои окръзи вече масово играят младежите. Започналите добре организирани срещи в Софийски окръг, Търновски окръг, гр. Варна и на други места показват, че работата с децата и юношите може да се подобри.

Във всички физкултурни дружества трябва да се създадат отбори по следните възрасти: деца — 10—13 и 14—15 г. — и юноши — 16—17 и 18—19 г. Трябва да се задължат всички дружества да определят обществени или щатни треньори за юношеските и детските отбори, а треньорите на представителните отбори да следят отблизо и подпомагат учебно-тренировъчната работа на юношите и децата. На първо време треньорите за деца и юноши трябва да бъдат излъчени из средата на по-възрастните футболисти.

Необходимо е да се задължат ръководствата на физкултурните дружества и футболните секции да дадат наличната материална база напълно на разположение на детските и юношеските отбори, да ги снабдяват с екипи и топки и по възможност с футболни обувки или гуменки.

Известно е, че само висока техника и добри физически качества на играчите не могат да решат успеха на един отбор, ако тези качества не са съчетани със силна воля за победа, настойчивост и упоритост, с ясно съзнание, че се служи на делото на социализма.

Българската комунистическа партия гледа на физическата култура и спорта, в това число и на футбола, като на едно от много важните средства за възпитание на трудещите се и особено на младежта. Спортното движение в нашата страна се намира в пълно съответствие с интересите на работническата класа, на народа, с политиката на БКП. Именно поради това футболът е не само източник на здраве, но и важно средство за политическото и моралното възпитание.

„Централният комитет на Партията и Правителството — заяви др. Т. Живков — винаги са смятали, смятат и сега, че делото на художествената самодейност, физическата култура и спорта е неделима съставна част от великия поход на на-

шия народ към комунизма. Затова всеки физкултурник и самодеец, всеки младеж и девойка трябва да расте и се калява преди всичко като борец за делото на комунизма.“

Ние можем да бъдем радостни, че от средата на футболистите за 50 години са израснали множество калени, възпитани хора, които могат да бъдат пример за всестранно служене на своя народ.

Като наследници на най-старата и средната генерация (Д. Мутафчиев, М. Лозанов, В. Стоев, А. Ангелов, Ас. Пешев, А. Байкушев, В. Йорданов, Ст. Орманджиев, Кр. Милев, Ст. Недялков, Г. Пачеджиев и др.) в годините на народната власт израснаха цяла плеада от талантиливи футболисти, с които ние с право се гордеем: Б. Лиснов, Гр. Стамов, В. Симов, Ст. Божков, Д. Миланов, М. Манолов, Ив. Колев, П. Панайотов, Г. Найденов, И. Ракаров, Т. Дилов, Ив. Димитров, Д. Ташков и още много други.

Наша задача е да възпитаваме хилядите футболисти и любители в любов към Партията и народа, към нашия двоен освободител, брат и покровител — великия Съветски съюз, да бъдат те в челните редици на всенародното движение за изпълнение на петилетката в съкратени срокове, за извършване на скок в нашето икономическо развитие.

Само съзнателни, високо културни, убедени в правотата на нашето дело, готови да бранят с гърдите си всеки момент нашата скъпа социалистическа татковина футболисти са в състояние да издигнат българския футбол до положение да бъде нашият национален отбор сред първите 5—6 най-добри отбори в света. Такава е задачата, която ние трябва да си поставим за следващите 5—10 г. И няма никакво съмнение, че така, както българският народ реши много големи общонационални задачи — помитане на монархията, установяване на народнодемократичната власт, национализацията, индустриализацията, кооперирането на селското стопанство и много др., че така, както сега сме се заели успешно за 3—4 г. да направим в областта на икономиката това, което преди правехме за 10—15 г., така трябва да решим и тази задача. По такъв начин българският футбол ще бъде в унисон с общите успехи на страната ни, ще отговори на големите грижи, които се полагат от Партията и Правителството, от целия народ за неговото развитие.

В капиталистическите страни футболните клубове са преди всичко търговски предприятия, финансирани от богати менажери, които се интересуват само от едно — печалбата, „биз-

неса". Водими от този основен движещ принцип, те посвещават всичките си усилия на грижите за покупко-продажба на състезатели и по този начин да привличат повече публика и да печелят повече пари. Около професионалния спорт в капиталистическите страни цари душната атмосфера на гешефтартството.

В нашата страна няма и помен от такава атмосфера и не може и да има. Не играчи, купени с пари, а футболисти, идейно подготвени, политически и морално устойчиви, могат да отговарят на високите изисквания, които съвременният футбол поставя.

В борбата за социалистическо възпитание на българските футболисти, за отстраняване неспортсменските прояви по футболните терени, за недопускане прояви на хулиганщина и недостойно поведение ние постигнахме вече немалки резултати. Чужди на нашата футболна публика са обикновените побоища, които ставаха преди Девети септември у нас. Днес нашите футболни мачове по градове и села се превръщат в истински празници на футболната общественост, на които зрителите търсят да видят изкуство, спортно майсторство, другарска игра и високи морални качества у състезателите. Не са редки вече случаите, когато публиката остро и гласно осъжда прояви на грубости, на хулиганщина или на неспортсменско поведение и когато дружно поздравява и приветства всяка проява на социалистическа съзнателност, другарство и спортсменска игра.

Въведеното класиране по спортсменство за „А“ РФГ изигра и има да играе важна роля в подобряване морала и поведението на футболистите от групата на майсторите.

За съжаление обаче по футболните игрища у нас все още отделни състезатели допускат прояви, които петнят името на българския футбол, на хилядната армия ентузиазирани футболисти. В работата ни по възпитанието на състезателите съществуват немалко слабости, с които е крайно време да се ликвидира. Борбата за идейно-политическото възпитание на нашите футболисти не се води достатъчно системно и настоятелно. Въпреки усилията на РСФ футболните секции по места почти се откъсват от тази основна първостепенна задача. Мероприятията и мерките, които републиканската секция по футбол провежда, не се подкрепят с практическа всекидневна, настоятелна и упорита работа от секциите в дружествата и окръзите. Няма случаи окръжна или градска секция по футбол, на територията на която се провеждат срещи от първен-

ството на „А“ и „Б“ РФГ, да е излязла с предложение пред РСФ за наказание или търсене отговорност на състезатели от отбора на своя окръг. Напротив, не малко са случаите, когато при вземане мерки от РСФ чрез налагане наказания на провинили се състезатели съответните дружества, градски или окръжни секции, вместо да подкрепят усилията на РСФ, вместо да набележат конкретни мерки и мероприятия за недопускане на подобни прояви в техните дружества (на тяхна територия), считат и обясняват мерките на РСФ като някакво „отношение“ към техните отбори, към окръга. Нашите секции по места не водят и не ръководят достатъчно настойчиво работата по възпитанието на състезателите от самите дружества. Не може и не бива да се търпят повече сред футболистите хора, които мислят за живота ден за ден, търсят лекия начин за преживяване, не се заемат сериозно с трудова дейност.

Нашата първостепенна грижа е заедно с футболиста да създаваме, да изграждаме и трудолюбивия, съзнателен гражданин на социалистическото ни общество.

Много от неспортсменските прояви по нашите игрища, прояви на недостойно поведение, говорят за недостатъчна обща култура на някои от състезателите. Поради това някои от тях дори на международни футболни срещи излагат името, честта и престижа на българския футболист. Даже сред отборите от групата на майсторите има немалка част от състезателите, които нямат средно образование. Ние имаме твърде малко вишести футболисти — лекари, инженери, архитекти и т. н., каквито са змс Стефан Божков и др. Необходимо е да се дава предимство на играчи със средно и висше образование.

Сериозен фактор, който допринася твърде много за правилното развитие на футбола и за правилното възпитание както на футболисти, така и на зрители, е безспорно съдийският институт. В продължение на много години българските съдии служеха и служат самоотвержено на делото за процъфтяване на родния футбол. От времето, когато в цялата страна е имало само един екземпляр от правилата на футболната игра и нито един правоспособен съдия, измина дълъг период, за да стигнем днес до положението ежеседмично, по всички краища на нашата страна, да действуват сто-

тици футболни съдии, а техният общ брой да надхвърли цифрата 2000 души.

Футболният съдия е важна фигура в нашия живот и неговият авторитет трябва да се укрепва с всички сили. Заедно с увеличаване изискванията към съдиите трябва да положим усилия, за да подготвим повече и по-добри млади авторитетни съдии.

Постарахме се накратко да изтъкнем някои от основните слабости, които спъват по-бързото развитие на футбола у нас. През последните 5—6 години тези слабости са посочвани неведнъж по различни поводи. Законно се поставя тогава въпросът, щом като знаем кои са причините, защо не ги отстраним бързо? Щом знаем какво трябва да се прави, защо не предприемем енергични мерки?

И тук ние опираме до много съществени организационни недъзи на РСФ, на окръжните и дружествените секции по футбол. Не един път са вземани хубави решения, но след това те не са подегани с необходимата настойчивост, не са поддържани с къртовска организационна работа и те или не са изпълнявани, както трябва, или просто са забравяни и пренебрегвани. А ако ние искаме да поставим футбола в България на необходимата висота, трябва да положим изключителни грижи за организационното укрепване на РСФ, окръжните и други секции.

Българският футбол съществува вече половин столетие, но широко развитие и народно признание той получи едва в годините на народната власт. С пълно право днес ние се явяваме единствените законни наследници на всичко честно и демократично в развитието на българския футбол в продължение на 50 години. С всяка нова година ние сега вървим от успехи към успехи. И ако днес в целия свят се знае и се ценят, че в България се играе силен футбол, това се дължи преди всичко на две обстоятелства: неотклонното изучаване и прилагане на съветския опит и близката помощ и ръководство на БКП.

Ние, българските футболисти, се научихме да играем модерен футбол благодарение на съветските другари. Помощни се оказваше от сърце и по най-различни начини — чрез книгите по теорията и тактиката на футболната игра, чрез изпращане на наши треньори на специализация в СССР, чрез системни съвместни срещи, чрез съвети и напътствия, чрез възможността, която неведнъж ни се е давала да изучаваме

подробно съветската футболна школа, учебно-тренировъчния им процес и пр.

И затова в деня на чествуване на 50-годишнината на българския футбол, който за голяма наша радост съвпада с месеца на българо-съветската дружба, ние искаме още един път да отправим нашата най-сърдечна благодарност и нашите най-топли другарски поздравии към съветските футболисти — нашите учители, към всички чудесни съветски хора, към великата и непобедима КПСС. Да изразим пред тях нашата безкрайна радост и гордост за великата победа, която постигна съветският народ с изпращане на ракета до луната, с пускането на първи в света атомен ледоразбивач, с големите победи в борбата за мир, която със смайваща енергия и размах провежда министър-председателят на СССР и първият секретар на ЦК на КПСС др. Н. С. Хрущов.

Българският съюз за физкултура и спорт от ден на ден се развива, расте, изпълва със сили своята снага, завоюва все нови и нови успехи. Има една сила, която движи неговия устрем напред, вдъхва му вяра и го води напред и все напред — това е нашата родна Българска комунистическа партия.

Непрестанните грижи на Партията и народната власт за развитието на физкултурата и спорта у нас, и по-специално на футбола, са онай жизнена сила, благодарение на която ние стремително се движим напред и все напред.

Отправяйки към нашата любима Партия и нейния ЦК думи, преизпълнени със синовна признателност и благодарност, ние в същото време високо заявяваме, че българските футболисти стоят здраво сплотени около ЦК на Партията, че подкрепят единодушно величествената програма, изложена в доклада на първия секретар на ЦК през Мартенската сесия на Народното събрание, и ще се борят с всички сили за нейното изпълнение.

Ние искаме заедно с това да обещаем, че ще работим неморно за комунистическото възпитание на народа и младежта, че ще направим всичко възможно българският футбол да стигне до нивото на най-добрите отбори в света.

Да живее знаменосецът на мира в целия свят, нашият двоен освободител — великият Съветски съюз!

Да живее организаторът и вдъхновителят на всички наши победи — Българската комунистическа партия!

Да живее и крепне Българският съюз за физическа култура и спорт!

Да расте, да се развива и да преуспява българският футбол!

Редактор Васна Дамянов
Технически редактор Христоско Вълчев
Коректор Надежда Петрова

Дадена за набор на 24. X. 1959 г. Подписана за печат на 21. XI. 1959 г.
Печатни коли 2.25 Издателски коли 1.87
Формат 59 × 84/16 Тираж 7075
Темат. № 1284 Издат. № 1065 Лит. група II-8

Държавно издателство „Медицина и физкултура“, пл. „Славейков“ 11
Печатница „Профиздат“ София, Поръчка 2,037